

Sp. 599. Tillaga til þingsályktunar [296. mál]
um endurskoðun lánskjaravísitölu.

Flm.: Guðmundur G. Þórarinsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að skipa fimm manna nefnd til þess að endurskoða grundvöll lánskjaravísitölnnar.

Greinargerð.

Lánskjaravísitalan er samsett af tveimur öðrum vísitölum. Að $\frac{2}{3}$ hlutum er byggt á framfærsluvísitölu og $\frac{1}{3}$ hluta á byggingarvísitölu. Eðli beggja þessara vísitalna er að þeim er ætlað að mæla kostnað, annars vegar við framfærslu hinnar svokölluðu vísitölufjölskyldu og hins vegar byggingarkostnað.

Lánskjaravísitalan er mikið notuð sem reiknigrunnur við verðtryggingu fjárskuldbindinga og sparifjár. Nú er nokkur reynsla fengin af notkun lánskjaravísitölnnar og unnt að meta með hverjum árangri hún hefur mælt. Það má gera með því að bera saman þróun ýmissa stærða í efnahagslífinu á þessu tímabili.

Í þessu sambandi er rétt að nefndin hugi að eftirtöldum atriðum:

1. Hvert er eðlilegt hlutverk lánskjaravísitölu í þjóðfélaginu?
2. Er eðlilegt að tengja vísitölureikninginn á einhvern hátt launaþróun og þróun gengis þannig að hann taki tillit til fleiri atriða en kostnaðar?
3. Er æskilegt að hverfa frá því að nota lánskjaravísitölu við styttri fjárskuldbindingar?
4. Hvernig hefur lánskjaravísitala þróast miðað við
 - a. verðmæti annarra eigna en fjármagns,
 - b. tekjur í þjóðfélaginu?

Margt bendir til að lánskjaravísitalan henti illa við að tengja verðgildi peninga við verðgildi annarra eigna. Jafnframt virðist óeðlilegt að miða raunávöxtun peninga við vexti umfram lánskjaravísitölu sem byggð er á þeim grunni sem við notum. Mæli lánskjaravísitalan illa raunverðmætaaukningu annarra eigna gildir vísitalan illa við uppfærslu fjárskuldbindinga. Þarna kemur fram spurningin hvort lánskjaravísitölu er ætlað að metaávöxtun fjár sambærilega við verðmætaaukningu annarra eigna eða hvort henni er ætlað að mæla verðbólgu. Á þessu tvennu er nokkur munur. Hins vegar er spurningin, hvort eðlilegt sé, að „verðtrygging“ fjármagns sé miðuð við kostnaðarbreytingar á þennan hátt, þ.e. aðávöxtun fjármagns sé metin umfram kostnaðarbreytingar þegar fáir eða engir tekjuliðir fylgja slíkum breytingum.

Óeðlilegt er að tekjur af fjármagni skeri sig úr annarri tekjumyndun í þjóðfélaginu á þennan hátt og þessi hluti eignatekna settur skör hærra en t.d. tekjur sem aflað er með hörðum höndum. Fjármagnstekjur ættu að mælast í samhengi við aðrar tekjur.

Í okkar sveiflukennda þjóðfélagi hefur komið í ljós að lánskjaravísitala er mæld óeðlilega miðað við þróun annarra stærða í efnahagslífi. Skemmst er að minnast hinna svonefndu „misgengishópa“. Misgengi launa og lánskjaravísitölu olli miklum erfiðleikum. Líklegt er að slíkt misgengi jafnist að nokkru á löngum tíma, en í styttri fjárskuldbindingum getur verið um hrátt misrétti að ræða. Í okkar efnahagslífi, sem er ærið sveiflukennt, á slík tenging ekki rétt á sér nema til langs tíma þannig að tímalengd jafni sveiflur út.

Misgengi gengisskráninga og lánskjaravísitölu hefur verið mikið að undanfögnu. Meðal margvíslegra erfiðleika sem slíkt veldur er gífurlegar fjármagnskostnaður atvinnulífs, sérstaklega útflutningsatvinnuveganna samanborið við fjármagnskostnað samkeppnisaðila í öðrum löndum. Veldur þá lánskjaravísitöluviðmiðun því að lánskjöri verða algjörlega ósambærileg við lánskjöri erlendis og fjármagnskostnaður íslenskum útflutningsgreinum óbærilegur í samkeppninni.

Ljóst er að mikill vandi er að finna „réttan“ grunn fyrir lánskjaravísitölu, ef það er þá hægt. Sá grunnur, sem valinn var, hefur augljóslega marga galla. Athugun á þeim tíma, sem lánskjaravísitalan hefur verið í notkun, ætti að geta bent okkur á æskilegar breytingar.

Því er lagt til með þessari tillögu að grunnurinn verði endurskoðaður.